Godina II. — Broj 464.

CIJENA LISTU: U predplati za čitavu godinu K 32·—, za polugodište K 16·—, tromjesečno K 8·—, mjesečno K 3·—, u maloprodaji 10 helera. — OGLASI primaju se u upravi lista trg Castora broj 1, te se računaju po 30 helera za visokr visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

Izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Četvrtak, 19. listopada 1916.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza broj 1. Uredništvo se nalazi u Sikasokoj ulici broj 24. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Puli. Rukopisi se ne vraćaju. Ne uvažuju se anonimni dopisi. Nefrankirana pisma se ne primaju.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Fronta nadvojvode Karla: Na ugarsko-rumunjskoj fronti nije ni jučer nastupila nikakva bitna promjena položaja. Istočno Kirlibabe su naše čete odbile više ruskih navala. Na Bistrici Solotwinskoj bojevi prednjih straža.

Fronta bavarskog princa: Sjeveroistočno Beloszowce, na Narajowki osvojile su bavarske čete jako rusko uporište, kod česa su Rusima oduzele 2 časnika, 350 momaka i 12 strojnih pušaka. Na gornjem smo Seretbu u klici ugušili ruski navalni pokušaj. U Voliniji vladao je mir.

Talijansko bojište.

Jučer na veče su znatne neprijateljske sile napale naše položaje na Monte Testo, na bilu Roite i sjeverno vrska Pasubio. Taj su napadaj hrabri branitelji krvavo odbili. Na pojedinim točkama fronte doline Fleimse i Dolomitske fronte kaošto i na Kraškom zaravanku bio je topovski boj otkad dokad baš živahan.

Jugoistočno bojište.

U Albaniji ništa nova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Vojna fronta prijestolonasljed. Rupprechta: Topovski je boj osobito sjeverno Somme u širokim odsjecima postao dosta jak. Na veče su Englezi navalili medju Le Sars i Gueudecourtom a Francuzi od Les Boeufa do Rancourta. Naše je uništujuća vatra, naperena protiv neprijateljskih jurišnih jaraka, već u klici ugušila navalu na obim stranama Eaucourta-l'Abbaye-a. Kod Gueudecourta je došlo do živahnih bojeva iz bliza, za kojih smo posve odrtali naše položaje. Nakon tvrdog boja bili su odbiti Francuzi, što su provalili iz predjela Morvala i Rancourta. U Saily je neprijatelj provalio. Tu je bojo još u tijeku. Na strani glavnih navalnih položaja kod Thiepval-Courcelette i Bouchavesnesa nijesu napadaji donijeli napadaču nikakvog uspjeha. U zračnom je boju podlegio 5 neprijateljskih lječala.

Prijestolonasljednikova vojna skupina: Na istočnom brijegu Maase živahna vatra.

Istočno bojište.

Fronta princa Leopolda bavarskoga: Nakon pogubonosnog osuječenja jakih pješadijskih navala protiv fronte zapadno Lucka, ograničio se je tamo neprijatelj na živahnu topovsku paljbu. Protiv austro-ugarskih položaja kod Zwyzyna navaljujuća pješadija bila je vatrom i uz velike gubitke potjerana u svoje jarke. Na zapadnom brijegu Narajowke, zapadno Nerbutowa, jurišali su nakon obilne topovske pripreme bavarski bataljuni na rusko uporište, zarobili su 2 časnika i 350 momaka i zaplijenišle 12 strojnih pušaka.

Fronta nadvojvode Karla. Na Bystrici Solotwinskoj izjalovio se je napadaj protiv naših pomaknutih položaja. U Karpatima je visima Ludowa stajala pod jakom topovskom vatrom. U predjelu Kirlibabe bili su odbiti napadaji.

Sedmogradsko bojište.

Opći se položaj nije promijenio.

Balkansko bojište.

Macedonska fronta: Pojačana topovska vatra pratila je zapadno željezničke pruge Bitolj-Florina kaošto sjeverno i sjeveroistočno Nidze-planine neprijateljske djelomične navale, koji nijesu uspjeli. Bugarska je provala isprazniła srpsko jedno gnijezdo na sjevernom brijegu Černe.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 17. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kaukaska fronta.

Na desnom krilu čarkanja, koja su svršila u naš prilog. U centrumu smo pomaknili naše jarke prema istoku. Od nas podnijete nenadane navale na neprijatelja, bila su okrunjena uspjehom. Zarobili smo više vojnika. Na lijevom krilu za nas ugodni sukobi medju ophodnjama.

Egipatska fronta.

Dvije su neprijateljske konjaničke pukovnije poduzeče navalu kod Megare, istočno Suezа. Bile su suzbijene uz gubitke za njih.

Na ostalim frontama nema važnih dogodjaja.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 17. (D. u.) Služb. izvještaj. Glavni stan javlja:

Istočno Prespanskog jezera i u koljenu Černe topovska paljba. Odbili smo slabe neprijateljske navale na Nidze plamini. Na ostalo fronti slaba topovska vatra.

Na rumunjskoj fronti nema nikakve promjene.

Brzojavi.

Ruski dementi o separatnom miru.

Petrograd, 17. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Opunomočeni smo na slijedeću izjavu: Sve vijesti o mogućnosti separatnog mira sa Njemačkom nemaju podloge. Ove su vijesti bile samo radi toga raširene, da probude nepovjerenje saveznika proti Rusiji.

Talijanci u Epiru.

Frankfurt n. M. 17. Talijanci su zaposjeli Leskovići, mjesto na po puta između Janine i Korice. Tri četvrtine albanskih pokrajina, koje traže Grci za sebe, zaposjednute su od Talijanaca.

O smrti Pilipescua.

Haag, 17. Vijesti iz Bukarešta, koje su ovamo stigle, javljaju da Filipescu nije umro od naravne smrti, već da je počinio samoubojstvo.

Bisolatti i Engleska.

Lugano, 17. Iz Londona dolazeće vijesti izražavaju zadovoljstvo engleskih listova radi sadržaja nekog razgovora, što ga je ministar Bisolatti imao sa zastupnikom američke „United Press“. Bisolatti se je bez pridržaja pridružio nazorima Lloyd Georgea i Asquitha, rekavši, da su svi saveznici čvrsto odlučili sklopiti samo takav mir, koji neće u sebi imati nikakvih klica budućih ratova. To znači, da se u Europi moraju stvoriti takvi odnošaji, koji će spriječiti Njemačku da opeta uradi nešto u smislu svojih zločinačkih osnova, i koji će Austro-Ugarsku državu uništiti. Izdajica da je onaj, koji je danas za mir.

Belgija „velevlast“.

Lugano, 17. Agenzia Stefani širi na svečani način vijest, da je Francuska priznala čast „velevlasti“.

Odaslanstvo francuskog generalnog stožera u Bukareštu.

Bukarešt, 18. (D. u.) Rumunjska brzojavna agentura javlja: Prispjelo je ovamo odaslanstvo francuskog generalnog stožera, koje se sastoji iz generala Berthelota, 8 pukovnika, 8 majora i ukupno 26 časnika. Pučanstvo ih je toplo primilo. Polaže se velika važnost u njihovo sudjelovanja sa rumunjskim generalnim stožerom.

Francuzi i mir.

Ženeva, 17. „Temps“ odgovara u uvodniku na riječenice Scheidemanna u državnom vijeću, da Francuska može postići bez inoga izpražnjenje zaposjednute Francuske i Belgije. Poluslužbeni list odgovara u jednom tonu, čija histerička zlobnost nema više ništa zajedničkoga sa normalnim čovječjim mišljenjem: Scheidemann, David i njihovi prijatelji, ne samo da su lopovi, već i glupani. Povjest zadnjih 20 godina dokazala je, da se njemački car nije čutio obvezanim danom riječi, još manje dakle riječima jednog predsobnog sluge naših Scheidemanna. „Temps“ piše: Mi hočemo pristati za tren nato, da je mjesto Scheidemanna dao izjavu njemački kancelar: Ispraznit ću sutra Francusku, Belgiju, Alzaciju-Lorenu i Srbiju. Što je francuski, neka bude francuski, što je njemački neka ostane njemački, a što belgijski neka bude belgijski. Što misle li zaista u Berlinu, da je bezvjesnost i glupost u zemljama antante tako velika, da će poć i ovog puta na limanice? Nikad neće antanta razrijevat u njemačkoj izjavi, da ne traži nikakvih područja, dostatnog jamstva. Da sada Njemačka ponudi „Status quo ante“ dokazala bi time samo jedno, da je naime izgubila za sada nadu, da može postići svoj cilj, te da hoće kasnije ponoviti svoj napadaj. Scheidemann, David i Bethmann mogu govoriti što im drago. Na tim faktima mogu ništa mijenjati. U tom tonu i smislu pише i čitavo ostalo novinstvo.

Rat na moru.

Berlin, 18. (D. u.) Službeno. Njemačka je podmornica 7. t. mj. teško oštetila hicima iz torpeda u Sredozemnom moru zaštićeni talijanski krstaš „Libia“.

Iz Grčke.

Amsterdam, 18. (D. u.) Prema vijesti Reutera iz Atene, vladao je kroz cijelu noć medju Atenom i Tatoijem vanredno jak saobraćaj. Svi su dvorski činovnici bili pozvani u palaču.

Lugano, 18. (D. u.) Agenzia Stefani javlja iz Atene: Iskrcalo se je 1000 antantinih mornara, koji su zaposjeli gradsku kuću i kolodvore u Ateni i u Pireju, kaošto i baterije u Kastelli. U Atenu su bile poslane strojne puške, koje su zaposjele gradsko kazalište. U gradu vlada mir. Bilo je brzo sazvano ministarsko vijeće. Časnici i momčad grčkog brodovlja, koji su se iskrcali, bili su na vježbalištu pozdravljeni od kralja.

New-York, 17. Organizovalo se je preko 300 Grka, koji su bili pozvani, da se priključe Venizelosovoj straži. Jučer su oni održali prvu od vše skupština, što imaju obdržavati u Ujedinjenim državama. Izrazili su svoje veliko oduševljenje, te su započeli sakupljanjem novaca e bi pomogli Venizelosu. Zigosali su držanje grčke vlade te su se obvezali, da će podupirati Venizelosa. Bila je primljena rezolucija, koja veli, da je vlada kralja Konstantina prepustila u Macedoniji utvrde i municiju u vrijednosti od 200 milijuna dolara te da je 4. vojnom zboru dozvolila, da se preda Nijemcima. Ona da je osramotila Grčku i čitavi helenizam. Njezina politika ugrožava narodni opstanak. Grčke su kolonije u Americi bile pozvane, da upotrijebe sav svoj upliv, e bi sve dijelove Grčke dovele do toga, da se priključe narodnom pokretu u svrhu projeranja neprijatelja, koji je uništio suverenost Grčke i da potjeraju demagoge, koji su se okupili oko kralja.

Rotterdam, 17. „Daily Chronicle“ javljaju iz Atene, da će početkom slijedeće sedmice stupiti položaj Grčke u novo kritično razdoblje.

Stockholm, 17. Venizelos snuje u Grčkoj odlučan udarac, čim četvorni savez zaposjedne sve vojničke točke i čim učini neškodljive vojsku i brodovlje.

Geneva, 17. Venizelos je upravio proglas na grčke bjegunce iz Male Azije i Tracije, u kojim ih poziviše neka prijave usup u vojsku i neka dođu u Solun. Troškove prevoza, da će platiti Francuska.

Rotterdam, 17. Prema nekoj vijesti „Timesa“ naložio je četvorni savez svojim konzulima u Solunu, neka pregovaraju sa provizornom vladom u Solunu, ali neka izbjegavaju priznati tu vladu.

Milan, 18. (D. u.) Na svršetku smotre mornara nagovorio je kralj mornaričke časnike, te im čestitao na vjernosti, kojom su održali svoju zakletvu. Obećao im je, da će ih štititi protiv svakoga, koji bi im grozio. Časnici su pljeskali. Nakon što je je kralj sa obitelju uz ovacije odstranio, došlo je uz poklike na kralja do velikih demonstracija protiv četvornog saveza. Kličući protiv četvornog saveza pošli su demonstranti pred američko poslaništvo, gdje je svjetina demonstrirala. Nasuprot se nalazeća Venizelosova kuća bila je oštećena. Širio se je glas, da će naskoro prispjeti američko brodovlje. Ministarsko je vijeće tobože zaključilo, da se novim mjerama četvornog saveza ne će opirati te da će izbjegavati svaki sukob.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

16. listopada. Zapadna fronta: U okolici kolodvora Prudy (22 km jugoistočno Smorgona) moralo se je spustiti neprijateljsko lječalo, oprstrijel avano od naših strojnih pušaka. Posada je bila zarobljena. U predjelu sjeverno Korytnice traje dalje ogorčeni boj. Neprijateljske su protunavale bile suzbite uz strašne gubitke. Neprijatelj upotrebljava ručne granate, napunjene zagušljivim plinovima Bio je ranjen junački pukovnik i pukovnijski zapovjednik Kirilov. U području Zborowa ljuti bojevi, Sjeverno Stanislava je neprijatelj kušao da provali iz svojih opkopa. U predjelu Kordzmište i Kirlibabe je neprijatelj navalio ljuto, ali uzaluđ. Južno Dornavatre navaljuje neprijatelj jakim silama.

Engleska.

16. t. mj. Sovjetski izvještaj:

Fronta na Strumi: Naše su ophodnje prodrle prema Bursuku te su protjerale neprijateljska odjeljenja. Hidroplani su uspješno navalili bombama na most kod Buka.

Na Vardarskoj fronti nema ništa nova.

Italija.

15. listopada. Na obroncima Pasubija su naše čete suzbile nove neprijateljske navale te su u čvrstoj protunavali napredovale u smjeru prama Roite. U području Cosmagna pala je u naše ruke čitava jedna neprijateljska baterija od 4 goreskih topova sa obilnom municijom. U dolini Posina su neprijateljske čete iznenadile zapadno Tova jednu našu prednju stražu. Došla su pojačanja, koja su neprijatelja sasma suzbila. Na ostaloj fronti topovska djelatnost. Naše je topništvo opstrijeljavalo vojničke nasade kod Predazza (Avisio), a neprijateljsko je bacilo nekoliko granata na Goricu.

Rumunjska.

15. listopada. Sjeverna i sjeverozapadna fronta: Naše čete u gorju Caliman bile se povučene prama granici Julino Fulghesa (?), Gyergyó Völgyesa (?) je naše topništvo natjeralo u bijeg neprijateljsku pješadiju.

U gornjoj dolini Cicaz (?), zapadno granice topovski bojevi. Kod Palance i Gyimesa laki bojevi. U dolini Lucula (?) žestoki bojevi na granici. U dolini Lollyz (?) smo na granici krvavo odbili sve navale. U dolini Buzen žestoki bojevi na granici. Suzbili smo sve neprijateljske navale. Od jedne jedine neprijateljske kumpanije zarobismo 64 momka. Kod Bratoceje (?) i Prechrsa (?) laki bojevi. Kod Predakala bivalnu bojeli. Noću odbismo neprijateljske navale te ujtrasmo, prešavši u ofenzivu, neprijatelja iz doline Poistoca (?). Vrlo živahni bojevi kod Ručara, gdje su naše čete održale položaje. U dolini Alt topovski boj i laki sukobi na čitavoj fronti. U Iull-dolini uzeli smo u jurišu kosu gore Negru i Zancage (?) te smo zarobili 1 časnika i 40 momaka. Kod Oršove topovski boj. Na južnoj fronti duž čitavi Dunav topovski i pješadijski boj. U Dobrudži nema ništa nova.

Dogodjaji na bojištima.

Neuspjeh ofenzive na Sommi. Švicarski pukovnik Egli izvodi u „Basler Nachrichten“, da velika engleško-francuska ofenzива na Sommi nije imala očekivanoga uspjeha. Ofenzива nije uzmarredovala ni za posljednjih sedmica, koje su bile nadasve burne. Savezници su mislili, da su konačno oteli Njemačkoj slobodu odlučivanja, ali su Nijemci bili kadri, da preotmu inicijativu na drugim ratištima. Pokušaj, da se iscrpi neprijatelja vojska i učini neškodljivom, isto je tako ostao bez uspjeha, kao osnova o izgladnjenju.

Snjevi u Karpatima. „Berliner Tageblatt“ javlja s ruske granice: Ratni izvještatelj „Ruskoga Slova“ crta poteškoće karpatskih bojeva. U Karpatima sladaju već jake snježne mećave. Zimski savnovi ruskih četa još nisu izgrađjeni, a ceste tako loše, da pomocna sredstva uvijek zastaju. Neprijatelj je ovamo dovukao mnogo topova i obasipava nas s pravom paklenskom vatrom. Naši vojnici trpe mnogo na oskudici, dok neprijatelj neprestano prima pojačanja. Naše se čete bore junački i njihova poštrvovnost pod sadašnjim teškim prilikama upravo je bezprimjerna. Sanitetske su prilike kod ruskih četa vrlo loše, jer je sanitetska služba manjkava, osobito ni jednom dijelu fronte. Na nekim mjestima nema dapače ni povojnog materijala. Zastupnik dume Purišjević, koji se vraća s fronte, navijestio interpelaciju za naredno zasjedanje dume u pogledu sanitetske službe i namjerava otkriti bezprimjerno jadne prilike.

Značajni znakovi.

Nedavno kolaši je po novinama vijest, da je Rusija pripravna, da sklopi poseban mir s centralnim državama. Ova se je vijest, dašto, smjesta dementirala, ali je ipak ostao neki residuum. Ono antantino novinstvo, koje ipak ne pluvi povjerenja strujama ratnih huškača, počelo je naglašavati, da je Rusija u neku ruku „outsider“ u antanti, a da tu oznaku potvrdi, istaknuo je ruski list „Kolokol“, čojemu se pripisuju dobre veze s mjerodavnim krugovima, da je Rusija dodiše potpisala poznati londonski ugovor, po kojem se smije sklopiti samo zajednički mir, i ne poseban, ali da je stavila uvjete, koji joj obezbijedjuju slobodnu ruku.

Svakomu mora biti napadno, da se baš sada ističe to posebno stajalište Rusije, o kojemu dosada nikada nije bilo govora. Rumunjska se je akcija posvema izjalovila, šta više, ona ne prijeti samo gotovim slomom najnovijeg zaplotnjačkog pomagača antantinog, već ozbiljno ugrožava i rusku frontu, koja po samom priznanju „Ruskog Invalida“ nije u stanju, da provede one strateške operacije, koje su joj bile namijenjene: zauzeće Kovelja i Lavova. Ta ofenzива, koja je po početnim svojim uspjesima Francuze i Engleze gotovo jok više oduševljavala, nego li fikcija o „pobjedi na Marni“, svršila je za Rusiju s gubitkom od jednog, po drugim vijestima dapače od jednog i tri četvrtine milijuna vojnika, pa je tako istrošila Rusiju, da mora sam „Ruskij Invalid“ tješiti sebe, svoj narod i saveznike Rusije s novom ofenzivom, koja da će doći u prolječu 1917.

Nije nam do toga, da potanje razglabamo te vijesti, pa da iz njih izvodimo izvjesne zaključke, koji se napokon sami sobom nameću. Ali kad te vijesti svedemo u skład s onima, koje se čuju o unutrašnjim prilikama Rusije, a naročito s riječima, koje je upravio car Nikolaj novom ministru unutrašnjih posala Protopopovu, onda moramo doći do zaključka, da nisu baš tako nevjerojatne vijesti o posebnom miru, koje su se nedavno širile. Ne mislimo time reći, da je takav mir već na vidiku, niti da su se zapodjeli prijegovori o njem, već sciijenimo, da su i u Rusiji došli do spoznaje, da pored današnjeg stanja na sjevernom ratištu nije moguće, da Rusija postigne što je htjela postići u ratu, pa da bi za nju bilo probitačnije, kad bi sada sklopila mir, ne uzdajući se u treću ofenzivu, u koju neki ruski krugovi tako slabo vjeruju, da s obzirom na slom Rumunjske zahtijevajo jako utvrđenje Kijeva i Odese.

No ne bi bilo vrijedno da se osvrnemo na ove simptome u Rusiji, kad bi bili osamljeni. Istina je, Rusija je naš najjači i najozbiljniji protivnik, ali ipak bi pogrješili, kad bismo podcjenjivali i ostale naše neprijatelje, po gotovo, kad je očito, da se izlučenjem Rusije rat ne bi svršio odmah. Ali valja imati na umu, da se i kod ostalih slijiraca pojavljuju isti simptomi neke ratne umornosti i neke izvjesnosti, da antanta ne može svladati centralne vlasti i njihove saveznike. U Engleskoj dođuše Asquith i Lloyd George nastoje, da opet podjare narod i da mu predoče, kako valja produžiti rat do istrage centralnih vlasti, ali bismo rekli, da engleski narod baš ne misli poput njegovih vođa. Londonski „Evening News“ ne mogu se pored strašnih gubitaka Engleza u bitki na Sommi oteti zabrinutosti, da bi, ako bude Engleska opet morala platiti osvojenje nekolikih kilometara s daljnim milijunom svojih sinova, nastalo strašno oslabljenje engleskih bojnih sila, a ima previše razloga, da pod svaki uvjet valja izbjegavati iskrvarenju engleskog naroda protiv njemačkom bedemu na zapadnoj fronti.

Ali nije drugačije ni u Francuskoj. Već je dep. Costadau upozorio na strašne žrtve u krvi i u novcu, što ih je doprinijela Francuska, a sada ponovno listovi pod naslovom „Pozor, Francusko!“ donose bilješku, da je prošlog mjeseca u samom Parizu broj umrlih nadmašio broj rođenih za 3932 osobe. Ali nije dosta to. Privatne vijesti, što dopiru iz Švajcarske, kazuju ne samo to, da vlada veliko nezadovoljstvo s neuspjehom ofenzive na Sommi, već povrh toga, da bi iz posljedaka bitke na Sommi slijedio logički zaključak, neka Engleska i Francuska sklope mir sada, gdje ga još sklapati mogu, a ne istom u god. 1917., kad će ga morati sklopiti.

I u Italiji čuju se slični glasovi, bez sumnje pod dojmom strašnih gubitaka u osmoj sočanskoj bitki, u kojoj su Talijani ostavili na bojištu 60 do 70 posto svojih jurišnih kolona. List „Italia“ odlučno se opire nazorima i izvodima Lloyd George-a, da valja produžiti rat do iscrpljenja srednjijih vlasti, jer bi takovo produženje značilo samoubojstvo za antantu. Možda će ovakovo produženje ostaviti bladnokrvnom Englesku, veli citram list, ali ostale države antante prate sa sasvim drugim osjećajima svako produženje rata.

Ako na sve to još nadovežemo gotovo elegičko, ali svakako tužno pisanje, s kojim antantino novinstvo popračuje neuspjeh posljednje svoje nade, ofenzive Sarraiłove vojske, te kojom ističe, da se Bitolj sve više udaljuje u nedostižive daljine, te ako upozorimo na gotovi bijes, što je antanta iskaljuje na nesretnu Grčku, da je silom primora na istup u redovima antante, onda imamo potpunu sliku o raspoloženju, koje vlada u taboru naših protivnika: uvjerenje, da ne će postići svojih ratnih ciljeva, i očajno nastojanje, da sa svim mogućim i nemogućim sredstvima zaustavi kolo rathe sreće, koja se sve više naginje srednjijim vlastima, ali uz spoznaju, da se radi samo o odgodi, nikako o uklonjenju konačnog, po antantu nepovoljnog rezultata.

Da se pored takovog stanja u trijezniim glavama rađa misao, da bi bilo bolje, kad bi se sklopio mir sada, nego kasnije, to valja dođuše zabilježiti kao značajan simptom, no na žalost ta trijeznoća još nije zahvatila tolikog korijena, da bi mogla uzrasti do nade. Za oto trebat će, žalbože, da još dalje teče krv.

„N. N.“

* * *

Francuski socijalista Costadau nije jedini, koji je mnogo propomogao, da u Francuskoj bivа žeđnja za mirom sve jasnija i izrazitija. I u francuskom su novinstvu bile sanpćene slične izjave, te dapače i ratu prijazni, da ne kažemo izravno vojnofantastički listovi, kao „Temps“, „Journal“ i drugi opominju na raboritost i nastoje, da oslabe i uguše propagandu vojnih huškača, kojima je lozinka uništenje Njemačke. Tako dolaze i francuski listovi do uvjerenja, da bi bilo najbolje, kad bi se sklopio mir sa Njemačkom, mir, koji isključuje svaku aneksiju, pogotovo, jer znadu, da Francuska ne traži a ma ni pedlja tuđe zemlje. Glasovi o miru može se već i u Engleskoj, premda i ovdje, kao svagdje drugdje, a i u Francuskoj, zabranjuju umjetno, da ti glasovi dođu u najširu javnost. Kad se je nedavno pronijela bila u malenom jednom engleskom gradu vijest, da je sklopljen mir, priređena bje velika

svečanosna demonstracija sa zastavama, kod koje je sudjelovalo nekoliko tisuća ljudi!

Izborni red u Americi.

Svi se javni funkcijonari u Sjevernoj Americi sve gore do gubernatora kao predsjednika pojedinih država izabiru direktno samo predsjednik se saveza svih tih država, amerikanske Unije, izabire indirektno.

Svaka država izabere u direktnim izborima toliko „izbornih muževa“, koliko zastupnika imade u amerikanskom kongresu i senatu. (Senatora imade svaka država po dva, a zastupnika za svakih 30.000 izbornika po jednoga.) Ni zastupnik, ni senator, ni onaj, koji vrši ma bilo kakovu začasnu ili plaćenu državnu funkciju, ne može da bude „izborni muž“. Svih je „izbornih muževa“ ili takozvanih elektora oko 500 njih.

Izbori su elektora, koji su najkasnije jednu sedmicu prije izbora predsjednika dovršeni, obično već odluči, jer je dakako svaka stranka postavila svoje kandidate, koji tad izabiru kao „izborni muževi“ „njezinoga“ (t. j. strankinog) predsjednika. No češće se ipak znade dogoditi, da protivniku podje za rukom i podmiti elektore protivničke stranke, da nekoji izostanu, drugi dadu svoj glas za „nepravoga“ kandidata itd. i zato se može zbiti, da je rezultat predsjedničkog izbora posve drugi, nego li su pokazivali računi, načinjeni na osnovu stranačke pripadnosti „izbornih muževa“. Na „veliki izborni dan“, koji odredi kongres, sastanu se elektori svake države na potajno glasovanje, čijega se rezultat pošalje u zapečaćenom listu u Washington predsjedniku senata. Čim su prispjeli svi elektorski listovi, — posljednji dolazi obično onaj iz najudaljenije države Oregon, — sastane se kongres i senat, predsjednik prebroji glasove i izabran je onaj, tko ima većinu glasova. Ako bi slučajno imao jedan i drugi kandidat jednak broj glasova, odlučuje smjesta kongres glasovanje, koji da bude predsjednikom. Ako li bi i u kongresu bio jednak broj glasova, odlučuje definitivno pet najviših funkcijonara senata.

Ogromna je napetost vladala kod izbora godine 1912. još i tad, izakako su elektori bili već izabrani. Većinu je dobio, kako je poznato, sadašnji predsjednik, profesor filozofije, Wodrow Wilson, kandidat demokratske stranke. Posljednji demokratski je predsjednik Cleveland bio izabran godine 1884., a od godine su 1888. neprekidno vladali republikanci. Wilson je pobijedio samo za to, što je bila republikanska stranka razdvojena. U Americi vrijedi već od Washingtona ovamo načelo, koje uostalom nije zakon, da može svaki predsjednik biti samo dvaput izabran. Tom su se principu klanjali svi amerikanski predsjednici sve do Rooseveldta. Već dvije periode predsjednikom i kao takav nada sve popularan, najavio je Rooseveldt godine 1912. po treći put svoju kandidaturu. To je veliki dio njegove stranke silno ozlovoljilo i republikanci su se podijelili u dva tabora: starorepublikansku i Rooseveldtovu progresionističku skupinu, koje su postavile svaka kandidata. I tako je eto prošao treći kandidat: Wilson.

U velikom boju među republikanskom i demokratskom strankom ne igraju ostale političke skupine nikakove posebne uloge. Te strake jesu: socijaliste, kojih broj uostalom od godine do godine raste, prohibicijoniste, (Prohibition Partey) stranka, u kojoj je čudnovato isprepletena socijalna politika (absinentski pokret) sa prohibitivnim gospodarstvenim nazorima.

Domače Vijesti.

Vjenčanje. Utorak se je u gradačkoj stolnoj crkvi vjenčao gosp. c. i k. linijski poručnik Ivo pl. Preradović, sin linijskog kapetana Dušana pl. Preradovića i unuk slavnog našeg pjesnika Petra pl. Preradovića, sa gospodj. Hertom proficom Lanjus pl. Wellenburg, kćerju podadmirala Karla grofa Lanjusa pl. Wellenburga. — Najsrdačnije čestitke!

Gradsko kazalište. Jučer se je sa velikim uspjehom pjevala zadnji put opera „Faust“. Doskora će se dati na našoj pozornici Donizettijev „Don Pasquale“, sa gospodjicom Enenkel, i gospodom Gerstorfer, Ivich i Karis u glavnim ulogama.

Prvi snijeg na Ući. U utorak je kroz noć pao prvi snijeg na Ući. Kako je ovih dana bio vazduh prozračan mogło se je vidjeti sa različitih uzvišenih točaka mijesta zasniježeni vrh najviše istarske gore. U gradu je nastalo hladnije, promjenjujuće vrijeme.

Predaja konopa. Na temelju naredbe ministarstva za zemaljsku obranu od 7. listopada 1916. mora se izručiti zalihu konopljanih konopa u debljini od 1 do 2 milimetra, u koliko ona prekoračuju težinu 1 kg, općinskom uredu soba broj 14.

Ženitbe vojničkih osoba. Ratno ministarstvo opazilo je, da kod vojničkih osoba, koje prema propisu o ženitbi g. 1901. od vojne oblasti dozvolu potrebuju, postoji krivo shvačanje i to da za vrijeme rata za sklapljanje braka ovakova dozvola nije potrebna. Stoga se upozoruje, da odredbe gorespomenutog prepisa takodjer za vrijeme rata na snazi ostaj u te da ženitbe bez dozvole vojničke oblasti nijesu dozvoljene. Ujedno se upozoruje da vojničke osobe, koje su sklopile brak bez dozvole vojničke oblasti, ženeraju prava na podporu obitelji i da u ovom slučaju, po smrti glavara obitelji, udovica kao i djeca nikakovog prava na opskrbu ne posjeduju.

Iz Hrvatske.

Zagrebačka okolica bez kruha. Izletnici, koji su u nedjelju izišli iz grada i svraćali se u okolišne gostionice, nijesu mogli nigdje da dobiju kruha. Tako je i Aralovica u Podsusedu morala svojim gostima davati jelo bez kruha, jer da ga nema ni za sebe. Zagrepčani se nijesu u tom mogli nikako da snadju, a ne znamo, kako će biti drugoga tjedna, kad će prestati davanje kruha po svim gostionama. Kad bi bilo kod nas više reda, nego li ga ima, mogli bismo da imamo kruha dosta, samo bi morali manje da hranimo pola Hrvatske zagrebačkim kruhom.

Upravo doznajemo, da brojni radnici iz bližih zagorskih krajeva nose svake subote i nedjelje u jutro cijele tovare brašna onamo svojim kućama i odanle onda donose u grad jaja i sliične stvari. Tako ide brašno i kruh i na druge strane, pak je jedino, što je čudno kod toga, da takve slučajeve znade u gradu svako dijete i svaki urednik o njima pjeva, samo vlasti, koje bi to morale zapaziti, ništa o tom ne znaju ili barem ne poduzimaju ništa. „Novine“

Aprovizacija grada Zagreba. Momentano je opet prestao nestatak jaja sa tržišta, jer se danas opet prodaju jaja kod gradske aprovizacije na trgu po 22 filira komad. Jedna porodica može kupiti najviše 10 komada, no čim stignu veće zalihe prodavat će se jaja ne samo na Jelačićevom i Iličkom trgu već i na drugim tržištima. Isto je tako nabavljeno više vagona zelje u glavama, osobite vrste za akiseljenje, te se od danas prodaje na tržištu po 24 filira kilogram. Veća se količina prodaje u Djordjićevoj ulici br. 4, pa se općinstvu preporuča, da si zelje čim prije nabavi, dok količina traje. Nabava krumpira tako je narasla, da si svaki pojedinac može nabaviti u uredskim prostorijama gradske aprovizacije u Djordjićevoj ulici broj 4, veću količinu krumpira od 50 do 100 kilograma.

Zaplijene Zmaj-Jovanovićev djela. Kr. e sud u Novom Sadu odredio pod predsjednjom dra. Fridrika Fischera zaplijenu djela Zmaj Jovan Jovanovića. Madžarske novine obrazlažu tu naredbu time, što je ovaj pisac u svojim djelima izrazio želju, da jedan dio madžarskoga područja dodje pod srpsku vladu, te prema tome njegove djela imaju podrijanjuću tendenciju protivcjekovitosti Madžarske.

Promjene u upravi zagrebačkog kazališta. Jučerašnjim danom desila se u našem kazalištu jedna znatna promjena. Upravu drame pridržaje g. ravnatelj drame Josip Bach, dok umjetnička uprava hrvatske opere prelazi u ruke g. Ive pl. Raića-Lonjskog. Gosp. ravnatelj Albin Imoti će samo ograničeni djelokrug svojega djelovanja, koji je, kako vele, sam odabrao, jer je bio pretečen poslom u ovo nekoliko posljednjih godina, tako te nije mogao ni da dospije da se bavi svojim kompozicijama. Nadamo se, da će g. Albini sada uložiti sve svoje sile, da nas i opet obraduje kojom izvornom kompozicijom svojom poput „Bosonoge plesačice“ i „Baruna Trenka“, „Obzor“

Kazalište u Bjelovaru. Nedavno je odigrało kazalište u Bjelovaru, koje stoji najvećim dijelom pod upravom vojnom „Penzionat“ od našeg zemljaka Šurpea i Nušićevu komediju: „Običan čovjek“.

Gostovanje hrvatske opere na Rijeci. „Prim. Novine“ pišu: Kako čitamo u „Hrv. Riječi“, obratile su se riječke Hrvatice osim na nas i na uredništvo spomenutog lista s upitom: hoće li, ili ne će gostovati hrvatska opera na Rijeci, pa se je uredništvo „Hrv. Riječi“ informiralo na mjerodavnom mjestu i saznalo slijedeće: „U planu je bilo gostovanje hrvatskoga kazališta na Rijeku za drugu polovicu ovoga mjeseca. Potrebni pregovori, koji su se o tomu vodili nisu prodili plodom. Kako nas uvjeravaju s mjerodavnoga mjesta, na putu su izmedju ostaloga, neke poteškoće zbog pjevačkih sila i zbog repertoara, tako da do jesenskog gostovanja Hrvatskoga kazališta po svoj prilici ne će moći doći. Sada je u toku akcija, neka bi do toga gostovanja došlo barem na prljeđe g. 1917. Hoće li ova osnova uspjeti, to se za sada dakako ne može znati“.

Mi smo smjesta u toj stvari zatražili razjašnjenje kod odbora riječkih Hrvata, koji upriličuju ovo gostovanje, pa smo saznali, da je taj odbor, pošto se nije mogło dobiti općinsko kazalište — ističćemo, da se tome nijesu protivili riječki Talijani — osigurao hrvatskoj operi kazalište „Fenice“, dok je ravnatelj stvo obećalo odboru svaku potporu u tom poduzeću, a materijalni su uspjeh — kako je poznato — zagarantovali neki riječki odlučnici. Sami pregovori uspjeli su s odborom u svakom pogledu. Sumnja, da bi možda bilo tehničkih neprilika, otpremanje kulisa, izdavanje putnica za uže ratno područje itd. koje su uvjetovane s ratnim stanjem, otpada, pošto znamo, da nije ni pol godine što je madžarska operetna družina doputovala iz daljih krajeva, a prilike se odonda nijesu ništa promijenile. Kako vidimo, nijesu se „potrebni pregovori, koji nijesu urodili plodom“ vodili s odborom riječkih Hrvata, nego je tu moralo biti i drugih nekih pregovora, o kojima, prem informirani, ne ćemo da govorimo, jer nam to nalaže diskretnost. — Upućujemo tek na onaj famozni članak „Tengerparta“ o gostovanju naše opere.

Iz Dalmacije.

Trgovačka škola u Zadru. Nekoliko profesora ovdješnjih srednjih zavoda otvorilo bi, ako se prijavi dovoljan broj polaznika, jednogodišnji trgovački tečaj za mužku i žensku mladež. Tečaj bi započeo na 1. studenoga o. g. i trajao bi do svrhe srpnja. Svaki bi dan bila 4 sata poduke; podučavali bi se ovi predmeti: hrvatski, talijanski i njemački jezik i trgovačka aritmetika, nauk o trgovini i mjenici, jednostavno, dvostruko i američko knjigovodstvo, trgov. zemljopis i nauk o tržištu, nauk o robi, stenografija kaligrafija, te pisanje na stroju. Školarina bila bi 20 K mjesečno. Tko bi želio, mogao bi se upisati i u pojedine predmete, te bi plačao razmjerno prama broju sati. Satovi pouke izabrali bi se tako, da mogu prisustvovati i oni, koji su eventualno već namješteni. Prijave se primaju dnevno u Hrvatskoj Knjižarnici do 25. ovog mjeseca. Tko se želi upisati, neka se prijavi na vrieme, jer o broju prijavljenika zavisi, da li će se tečaj otvoriti. Pozdravljamo srdačno ovaj korak naših profesora, jer se ovim izpunja velika praznina za naše gradjanstvo u Zadru. Velika je to korist moći izobraziti svoju djecu, mužku i žensku, u trgovini. Osobito danas, gdje se trgovini otvaraju najljepši izgledi u budućnost. Vriedi to naročito za djevojčice, koje su silom prilika pozvane, da zamienjuju muškarce u trgovačkih komptoirima. Preporučamo občinstvu, da se okoristi ovom liepom prigodom, a uzdamo se, da će se iz ovog poduzeća privatne inicijative razviti državna hrvatska trgovačka škola u Zadru.

Poštanska cenzura u Zadru. Napokon je i u Zadru ustanovljena cenzura za pisma, koja se šalju iz kotara zadarskog i benkovačkog. Doslije su sva ta pisma morala ići u Knin ili u Split.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 292 od 18. listopada 1916.

Posadno nadzorstvo: Nadporučnik Christel.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Freg. liječnik u prič. Dr. Mahoritsch.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: Linijski liječnik i. sl. Dr. vit. pl. Wenusch.

FRIEDA KACZOROWSKI
i
MATO KOPRIVICA
pomorski kapetan
zaručeni
Dubrovnik-Trst, listopada 1916.

MALI OGLASNIK.

Ispitani strojar, sposoban za svaki stroj i motor, kao i za mehaničke radnje, traži mjesto po mogućnosti u Istri. — Upute daje Dinko Peranović, Buđenac — Istra. 97

Allg. 1285/2.

Obznana.

Sporazumno sa c. i kr. Zapovjedništvom ratne luke u Puli pozivju se svi civilne osobe, koje stanuju u mjesnoj općini Pula i koje posjeduju golubove, da bez inoga donesu do dne 25. oktobra 1916. svoje golubove na gradsku tržnicu, gdje će se ih plačati uz cijenu od 80 fil. po komadu.

Tko bude iza spomenutog dana posjedovao ili nabavljao golubova, bit će kažnjen.

Pula, dne 17. listopada 1916.

C. kr. tvrdjavni komesar:
Schönfeldt m. p.

KINO
Crvenog križa.
ULICA SERGIJA BROJ 34.
Danas novi raspored.
Sami, oštroum poslovne kuće
zabavna životna slika u 3 čina.
Zabavno poslijepodne
komično.
Neprekidne predstave.
Ravnateljstvo si pridržaje pravo promjeniti raspored.
ULAZNINA: I. prostor K 1·— : II. prostor 40 fil.
Ući se može kod svake slike.

Elektrotehnika i rat.

Napisao dr. St. Pliverić.

(Nastavak.)

Dalje nam elektricitet koristi u ratu time, što pomoću njega možemo na jednostavni način pokretati strojeve, koji vrše mehaničku radnju. Osim razne vrsti elektromobila, bicikla, čamaca itd. upotrebljava se električna energija kod pravljenja sklonista u kamenu itd. Ovdje ona razmeskava tvrde pečine, stavlja u pogon strojeve za bušenje kamena, tjera elektromotore u pr. za pravljenje t. z. „drvene vune“, koja nakadnjuje sluhu, do koje se na mnogim mjestima teško dolazi.

Osim ovih dosad, tek u kratko napomenutih uporaba elektrotehnike u ratu, još je jedna mogli bismo kazati najvažnija — uporaba, a to su raznovrsni

telegrafski, telefonski i ini signalni uredjaji.

Bez tih pomagala bilo bi uspješno ratovanje danas posve nemoguće. Uz patriotički duh i gvozdenu disciplinu, koja mora da vlada svakom vojnom vojskom, jedine još signalne ove uredbe čine harmoničnom cjelinom ogromni organizam vojska, koje danas broje na milijune ratnika. Od vrhovnoga nadzapovjedništva vojske, preko raznih podredjenih zapovjedništva i etapa prolazi elektricitet ogromnom mrežom žica kroz čitavo ratno područje do krajnjih kućica streljačkih jaraka i tako omogućuje neposredni, trajni i momentani saobraćaj izmedju svih faktora, koji sudjeluju u borbi. Svaka promjena na fronti smjesta se telefonom ili telegrafom postepeno javlja u unutrašnjost zemlje onima, koji upravljaju ratom. Tako ovi mogu bezodvlačno odrediti sve ono, što drže, da je nužno s obzirom na dogodjaje, koji se zbivaju u bojnoj liniji. Taj su posao u prijašnja vremena izvršivali posebni ratni glasnici na konju ili pješaci, no kako je ta vrst signaliziranja spram današnje bila dugotrajna, neprikladna i tegotna! Čitave legije raznovrsnih činovnika i stručnih radnika zabavljene su danas ratnim signaliziranjem. Ima tu za te ljude danju i noću s velikom odgovornošću skopčanih poslova. Stare telegrafske i telefonske uredjaje treba podržavati, nove iza pojedinačnih četa podizati, a zbog ratnih operacija oštećene popravljati. Sve to skupa nije baš lak posao, pogotovo kad pomislimo, da su prilike na ratnom području mnogo teže, nego prilike u unutrašnjosti zemlje. Osobito je teška jedna radnja, koju je dužno obavljati osoblje etapnih brzojava. Na tom prostoru naime treba potraživati i uništavati potajne neprijateljske žicovode, naročito kabele, pomoću kojih mogu nastati opasni odnošaji izmedju osvojenih zaposjednutih područja iza fronte i neprijateljskih bojnih linija pred njom. Na taj su način n. pr. u Reims-u otkriveni i razoreni telegrafski spojevi, koji su vodili u Pariz, Luxemburg, Verdun i Antwerpen. Sve ove telegrafske i telefonske uredbe moraju biti, ako su i provizorna značaja, ipak tako gradjene, da mogu pouzdano odgovarati svojoj svrsi.

Pored običnog električnog brzojava sa žicama igra veliku ulogu i današnjem ratu i telegrafiranje bez žica t. zv.

radiotelegrafija.

Na područjima naime, gdje bud iz terenskih ili strateških razloga, nije moguće polagati žice, jedino se radiotelegrafijom mogu prenositi vijesti na veće udaljenosti. Osim stalnih nepomičnih postaja za telegrafiranje bez žica, ima danas i stacija, koje su na posebnim, u tu svrhu konstruiranim, kolima prevoze s jednoga mjesta na drugo. Za montažu antena služe ovdje ili čelične cijevi, koje se — kao ono u teleskopima — dadu izvlačiti ili uvlačiti ili pak malenu zrakoplovi, koji dižu nekoliko stotina metara dugu žicu u zrak i drže ju u ispravnom položaju, dok same postaje za šiljanje i primanje depeša ostaju u kolima na zemlji. Ovu vrst radiotelegrafskih uredjaja već je god. 1904. Njemačka upotrijebila u praksi i to za vrijeme pobune urodjenika u njezinoj koloniji u južnoj Africi, a i danas se ona upotrebljava u ratu sa znatnim uspjehom. Uz energiju od 2 kilovata za šiljalo dohvatna je udaljenost ovakovih prenosljivih stacija do 300 kilometara. Veliku važnost ima brzojav bez žica kod zračnih stozila, dakle kod raznih vrsti zrakoplova, aeroplana itd., koja su od eminentne važnosti u ratu za rekognosciranje neprijateljskih pozicija, za bacanje eksplozivnoga materijala na neprijateljsko područje, za medjusobno sporazumljivanje udaljenih četa itd. Tako su n. pr. u Njemačkoj svi Zeppelinovi zrakoplovi providjeni radiotelegrafskim postajama, koje su već god. 1909. mogle prenositi signale na udaljenost do 300 kilometara. Kakova im je danas dohvatna udaljenost, nije poznato, jer je to tajna vojne uprave, ali da je znatno veća, to je pouzdano. A i svi ratni brodovi imadu stanice za brzojavljanje bez žica, koje i ovdje donose veliku korist.

Osim kontinentalnoga i običnoga pomorskoga brzojavljanja od velike je važnosti u ovom ratu za centralne vlasti, koje su gotovo sa svih strana opkoljene neprijateljima, i prenos depeša preko oceana. Njemačka je već davno prije rata uvidjela, da se mora i na tom polju emancipirati od Engleske, ako ne će da bude neprestano ovisna o njezinoj samovolji. Tako je već lieti god. 1900. položen u more prvi njemački atlantski kabel, a 1. rujna iste godine predana je ta brzojavna linija prometu. Poslije toga sagradila je Njemačka još nekoliko daljnjih podmorskih brzojava, koji su za nju bili od velike važnosti. Kad je pred dvije godine buknuo rat, uništili su Englezi sve prekomorske njemačke brzojave i htjeli tako i na tom području Njemačkoj naškoditi. Tu je sada od velike koristi po nju bio njezin radiotelegrafski spoj s Amerikom preko Atlantskoga oceana, koji je kratko vrijeme prije rata predan prometu. To je naime spoj, koji ide od radiotelegrafskih postaja Nauen-a i Eilvesena u Njemačkoj i Sayville i Tuckerton-a, postaja na obali sjeverne Amerike. Ove radiotelegrafske linije omogućuju sada za vrijeme rata Njemačkoj, da može biti u direktnom kontaktu sa Sjedinjenim državama Amerike i na taj način osim ostalih vijesti dojavljivati Americi ratne izvještaje svojih i savezničkih vojnih zapovjedništva u originalu bez engleske cenzure. Tu prednost uporabe njemačko-amerikanskoga radiotelegrafskoga spoja uvidjele su i mnoge neutralne države, te se danas s tim brzojavom dosta služe i privatnici, dakle novinari, trgovci itd. ne samo centralnih vlasti, nego i neutralnih evropskih država kao Švedske, Norveške, Danske, Holandije i Švicarske. Tako vidimo, da Njemačka nije za vremena sagradila ove 2 važne linije za brzojavljanje bez žica, da bi centralne vlasti bile bez ikakovoga sredstva, s pomoću kojega su ostale u neovisnom telegrafskom kontaktu s najjačom neutralnom državom na svijetu, amerikanskom Unijom.

(Konac sliedi.)